

Н. П. Карачина,

*д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту, маркетингу та економіки,
Вінницький національний технічний університет*

ORCID ID: 0000-0002-8316-2835

О. А. Сметанюк,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки,
Вінницький національний технічний університет*

ORCID ID: 0000-0001-5207-6451

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.6.34

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ

N. Karachyna,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of Management, Marketing
and Economics Department, Vinnytsia National Technical University*

O. Smetaniuk,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Management,
Marketing and Economics Department, Vinnytsia National Technical University*

STATISTICAL EVALUATION OF MODERN TRANSFORMATION OF ECONOMIC BEHAVIOR OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE MANAGEMENT SYSTEM

У статті здійснено деталізоване статистичне аналізування розвитку промислових підприємств з позиції трансформації їх економічної поведінки. Оцінювання економічної поведінки підприємств базувалося на сформованому авторському методичному підході, в основі якого є побудова кореляційного поля та емпіричної лінії регресії між загальним фінансовим результатом та фінансовим результатом від основної діяльності.

Обґрунтовано авторську позицію щодо видів моделей економічної поведінки підприємств: виробничоорієнтованої, рентоорієнтованої та змішаної. В прикладному аспекті (на основі 49 промислових підприємств) здійснено оцінювання економічної поведінки підприємств протягом 2005—2018 років. Відокремлено промислові підприємства із незмінною економічною поведінкою та підприємства-трансформатори економічної поведінки.

Виявлено передумови, причини, фактори погіршення виробничого потенціалу сучасних промислових підприємств, а також перспективи поєднання виробничої, фінансової, інвестиційної та рентоорієнтованої діяльності.

The detailed statistical analysis of the development of industrial enterprises from the standpoint of transformation their economic behavior is made in the paper. Assessment of economic behavior of enterprises was based on the formed author's methodological approach, which is based on the construction of a correlation field and empirical regression line between the general financial result (financial result before tax) and the financial result from the main (production) activity. It is due to the fact that the ratio of these indicators is the main criterion for determination the above mentioned models of behavior.

The author's position to the types of models of economic behavior of enterprises is substantiated: production-oriented, rent-oriented and mixed. In the applied aspect (based on 49 industrial enterprises) the assessment of economic behavior of enterprises during 2005—2018 was carried out. It is established that for 13 years there has been an increase in rent-oriented enterprises from six to ten enterprises; significant reduction of enterprises that operate on the model of mixed behavior from twenty-four to ten enterprises; reduction of production-oriented enterprises — from nineteen to five enterprises; eighteen companies dropped out of the industry or went bankrupt; six enterprises changed the organizational and legal form of management to business associations. Extremely negative trends in the development of industrial enterprises have been identified, as the basis of production is being lost, namely the concentration of enterprises on production processes is decreasing, not to mention their rather low innovative development.

Industrial enterprises with unchanging economic behavior and enterprises-transformers of economic behavior are separated. Nine industrial enterprises with permanent (unchanged) economic behavior were identified: two enterprises with production-oriented behavior; five enterprises — with mixed behavior and two enterprises with rent-oriented economic behavior.

Preconditions, reasons, factors of deterioration of production potential of modern industrial enterprises, and also prospects of a combination of production, financial, investment and rent-oriented activity are substantiated.

Ключові слова: промислові підприємства, модель економічної поведінки, трансформація економічної поведінки підприємства, менеджмент, розвиток.

Key words: industrial enterprises, model of economic behavior, transformation of economic behavior of enterprise, management, development.

ВСТУП

Пріоритетною ознакою економічного розвитку у світі є беззаперечна роль промисловості. Промислові підприємства здійснюють найбільший мультиплікативний ефект на економіку країн з різним рівнем економічного розвитку, виробляючи значну частину валового внутрішнього продукту, стимулюючи інноваційну діяльність, гарантуючи одержання великої частки експортних доходів, створюючи та підтримуючи мільйони робочих місць, наповнюючи податковими платежами державну скарбницю і тим самим формуючи фундамент для соціально-економічного розвитку країн.

Проте поточний стан української промисловості не відповідає вимогам, що диктуються умовами глобальних змін. Промислове виробництво перестало бути основним чинником зростання національної економіки. Індекс промислового виробництва скоротився до менш ніж 70% у 2017 році порівняно з 2007 роком [1], за 2019 рік обсяги промислового виробництва скоротилися на 1,8% у порівнянні із 2018 роком [2].

Промислові підприємства за сучасних реалій перебувають у важкому фінансовому становищі. Передумовами цього стали неефективні ринкові перетворення, перманентна фінансова криза в країні, нестабільне внутрішнє і зовнішнє середовище в Україні. З огляду на зазначене промислові підприємства здебільшого скорочують масштаби діяльності, або переорієнтовуються на інші види діяльності, або банкрутують. Однією із синтезуючих проблем вважаємо зміну економічної поведінки промислових підприємств. Відтак у контексті цього розгляду, доцільно здійснити оцінювання та аналізування їх економічної поведінки і виявити причини існуючого стану сучасних промислових підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню економічної поведінки підприємств з позиції методичного інструментарію присвячені праці таких вчених: О.В. Мороза [3], Н.В. Білошкурської [4], Г.В. Капленко [5], О.В. Полторацької [6]. Проте вони

не достатньо розкривають прикладні можливості статистичного оцінювання економічної поведінки промислових підприємств.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є оцінювання сучасних реалій та перспектив розвитку промислових підприємств з позиції їх економічної поведінки; відокремлення передумов, причин та факторів наявного виробничого потенціалу промислових підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Оцінювання економічної поведінки українських промислових підприємств потребує розпізнавання сформованих моделей економічної поведінки за допомогою певних критеріїв або математичної інтерпретації. Враховуючи, що в основу відокремлених моделей економічної поведінки підприємств покладено пріоритетність видів діяльності: виробничої, рентоорієнтованої, змішаної (надання оренди, лізинг, здійснення фінансових операцій, інвестиційної діяльності та інше); автор досліджував взаємозв'язок між загальним фінансовим результатом (фінансовим результатом до оподаткування) та фінансовим результатом від основної (виробничої) діяльності. Це обумовлено тим, що співвідношення саме цих показників є головним критерієм детермінації вищезазначених моделей поведінки. За допомогою сформованого методичного підходу математичної інтерпретації моделей економічної поведінки підприємств відображеного в [7] та інформаційного масиву даних [8] провели оцінювання економічної поведінки досліджуваних підприємств за відповідною моделлю: виробничоорієнтованої, змішаної або рентоорієнтованої економічної поведінки (табл. 1).

У таблиці 1 наведені результати щодо оцінювання моделей економічної поведінки підприємств за 2005 рік і 2018 рік. Це обумовлено тим, що саме з 2005 року окреслена тематика є предметом наукового дослідження автора, а 2018 рік як звітний період. Відтак за 13 років спостерігається збільшення рентоорієнтованих

Таблиця 1. Оцінювання моделей економічної поведінки підприємств

Підприємство	Модель економічної поведінки підприємств в 2005 році	Модель економічної поведінки підприємств в 2018 році
1. ПрАТ «Хмільницький завод»	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>	$y = 0,9847x - 367,37$ $R^2 = 0,84$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>
2. ВАТ «Джуринський машинобудівний завод»	$Y = -2,716 - 0,183x + 0,0054x^2$ $R^2 = 0,9998$ <i>змішана економічна поведінка</i>	визнано банкрутом і ліквідовано як юридичну особу в 2010 р.
3. ПрАТ «Дашівський ремонтно-механічний завод»	$Y = -1,325 + 0,013x - 0,0073x^2$ $R^2 = 0,9258$ <i>змішана економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
4. ПрАТ «Вінницький завод Будмаш»	$Y = -111,93 + 0,899x$ $R^2 = 0,8872$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
5. ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	$Y = 28,809 + 1,832x$ $R^2 = 0,9876$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = -0,0009x^2 + 0,6516x - 16,905$ $R^2 = 0,7826$ <i>змішана економічна поведінка</i>
6. ПрАТ «Барський машинобудівний завод»	$Y = -121,67 + 1,031x$ $R^2 = 0,9756$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = -4E-05x^2 + 1,1194x - 202,42$ $R^2 = 0,6866$ <i>змішана економічна поведінка</i>
7. ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	$Y = 232,38 - 1,18x + 0,0012x^2$ $R^2 = 0,9555$ <i>змішана економічна поведінка</i>	$y = -4E-05x^2 + 1,0354x - 442,94$ $R^2 = 0,6065$ <i>змішана економічна поведінка</i>
8. ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів»	$Y = -1649,2 + 0,811x$ $R^2 = 0,9673$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	визнано банкрутом і ліквідовано як юридичну особу в 2009 р.
9. ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	$Y = 0,131x^{1,293}$ $R^2 = 0,9407$ <i>змішана економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
10. ВАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	$Y = 946,15 + 20,524x + 0,0895x^2$ $R^2 = 0,9884$ <i>змішана економічна поведінка</i>	визнано банкрутом і ліквідовано як юридичну особу в 2015 р.
11. ТДВ «Брацлав»	$Y = -175,64 - 0,329x + 0,0006x^2$ $R^2 = 0,7639$ <i>змішана економічна поведінка</i>	товариство з додатковою відповідальністю (з 2013 р.)
12. ТОВ «Вінницький завод «Пневматика»»	$Y = 128,39 + 0,899x$ $R^2 = 0,9861$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	товариство з обмеженою відповідальністю (з 2009 р.)
13. ПрАТ «Могилів-Подільський машинобудівний завод ім. С.М. Кірова»	$Y = -8194,6 + 1,296x + 0,0011x^2$ $R^2 = 0,9241$ <i>змішана економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
14. ПАТ «Вінницький інструментальний завод»	$Y = -73,272 + 0,414x - 0,0112x^2$ $R^2 = 0,7848$ <i>змішана економічна поведінка</i>	визнано банкрутом і ліквідовано як юридичну особу в 2015 р.
15. ПрАТ «Вороновицьке спеціалізоване підприємство Агромаш»	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
16. ПрАТ «Гайсинське РП «Сільгосптехніка»»	$Y = -30,49 + 0,958x$ $R^2 = 0,8504$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	визнано банкрутом і ліквідовано як юридичну особу в 2013 р.
17. ПрАТ «Уланівський Агромаш»	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
18. ПАТ «Гросянське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = -115,36 + 0,893x$ $R^2 = 0,8277$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
19. ПрАТ «Шаргородське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 348,68 + 11,196x + 0,0612x^2$ $R^2 = 0,9970$ <i>змішана економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>
20. ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = -28,863 + 0,581x$ $R^2 = 0,8427$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = -0,0061x^2 - 1,7324x - 178,42$ $R^2 = 0,5888$ <i>змішана економічна поведінка</i>
21. ПрАТ «Калинівське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 77,861 + 1,206x - 0,0053x^2$ $R^2 = 0,8550$ <i>змішана економічна поведінка</i>	$y = 7E-05x^2 + 0,5299x - 89,897$ $R^2 = 0,6561$ <i>змішана економічна поведінка</i>
22. ВАТ «Бершадське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 112,55 - 0,568x$ $R^2 = 0,9652$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
23. ВАТ «Чечельницьке районне підприємство «Агромаш»»	$Y = -14,112 + 1,325x$ $r = 0,9643$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
24. ВАТ «Брацлавське спеціалізоване підприємство «Агромаш»»	$Y = 16,501 - 0,761x + 0,0143x^2$ $\eta = 0,9154$ <i>змішана економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
25. ПрАТ «Кальницьке СП «Агромаш»»	$Y = -63,451 - 0,506x + 0,091x^2$ $\eta = 0,8650$ <i>змішана економічна поведінка</i>	$y = -0,0073x^2 - 0,3858x - 3,1517$ $R^2 = 0,6135$ <i>змішана економічна поведінка</i>
26. ПрАТ «Агромашкомплект»	$Y = -24,542 - 0,389x + 0,0002x^2$ $\eta = 0,7556$ <i>змішана економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентноорієнтована економічна поведінка</i>

Підприємство	Модель економічної поведінки підприємств в 2005 році	Модель економічної поведінки підприємств в 2018 році
27. ТОВ «Рахнянське спеціалізоване підприємство «Агромаш»»	$Y = -16,437 + 1,097x$ $r = 0,9220$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	товариство з обмеженою відповідальністю (з 2016 р.)
28. ПрАТ «Комсомольське спеціалізоване підприємство «Агромаш»»	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = 1,1004x - 76,046$ $R^2 = 0,8668$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>
29. ВАТ «Вахнівське спеціалізоване підприємство «Агромаш»»	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентоорієнтована економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
30. ТОВ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 12,735 + 0,479x - 0,0048x^2$ $\eta = 0,9999$ <i>змішана економічна поведінка</i>	товариство з обмеженою відповідальністю (з 2013 р.)
31. ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 121,98 + 5,012x + 0,027x^2$ $\eta = 0,8201$ <i>змішана економічна поведінка</i>	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентоорієнтована економічна поведінка</i>
32. ВАТ «Липовецьке районне підприємство «Агромаш»»	$Y = -149,06 + 0,437x + 0,0205x^2$ $\eta = 0,9926$ <i>змішана економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
33. ВАТ «Оратівське районне підприємство «Агромаш»»	відсутній зв'язок між ФР і ФРОД <i>рентоорієнтована економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
34. ВАТ «Томашпільське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 52,286 + 4,295x + 0,0274x^2$ $\eta = 0,8941$ <i>змішана економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
35. ВАТ «Ямпільське районне підприємство «Агромаш»»	$Y = 218,78 + 5,195x + 0,0197x^2$ $\eta = 0,9782$ <i>змішана економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
36. ВАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	$Y = -90,386 + 0,543x$ $r = 0,8997$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
37. ТОВ «Автоелектроапаратура»	$Y = -777,08 + 1,214x$ $r = 0,9998$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	товариство з обмеженою відповідальністю (з 2013 р.)
38. ПАТ «Екологія, комунальне обладнання (Турбівський машинобудівний завод)»	$Y = -84,229 + 0,348x$ $r = 0,9519$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	визнано банкрутом і ліквідовано як юридичну особу в 2018 р.
39. ВАТ «Завод «Автоелектроапаратура»»	$Y = -284805 - 338,71x - 0,101x^2$ $\eta = 0,9936$ <i>змішана економічна поведінка</i>	вибуло з галузі в 2009 р.
40. ПАТ «Могилів-Подільський завод газового устаткування та приладів»	$Y = -204,08 + 0,975x$ $r = 0,9991$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = 0,9669x - 162,33$ $R^2 = 0,9051$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>
41. ПАТ «Вінницявгостпецобладнання»	$Y = -53,817 + 0,766x$ $r = 0,9418$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = 0,0002x^2 + 0,6916x - 8,4476$ $R^2 = 0,6523$ <i>змішана економічна поведінка</i>
42. ПАТ «Могилів-Подільський приладобудівний завод»	$Y = -119,18 + 1,305x$ $r = 0,9674$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	визнання банкрутом і ліквідовано в 2013 р.
43. ПАТ «Ямпільський приладобудівний завод»	$Y = 150,55 - 2,917x + 0,0061x^2$ $\eta = 0,9998$ <i>змішана економічна поведінка</i>	$y = 1,017x - 244,22$ $R^2 = 0,9935$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>
44. ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»»	$Y = -497,75 + 0,458x + 0,0002x^2$ $\eta = 0,9925$ <i>змішана економічна поведінка</i>	$y = -4E-05x^2 + 1,7558x + 1425,4$ $R^2 = 0,7171$ <i>змішана економічна поведінка</i>
45. ПрАТ «Бершадський електротехнічний завод»	$Y = -29,459 + 1,1x$ $r = 0,9847$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = 1,0277x - 19,657$ $R^2 = 0,9983$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>
46. ПрАТ «Підприємство «Медтехніка»»	$Y = 36,056 + 1,392x$ $r = 0,9614$ <i>виробничоорієнтована економічна поведінка</i>	$y = -0,0003x^2 + 0,7619x + 75,328$ $R^2 = 0,8161$ <i>змішана економічна поведінка</i>
47. ПрАТ «Вінницьке підприємство «Ремприлад»»	$Y = -81,361 + 3,505x - 0,0443x^2$ $\eta = 0,9646$ <i>змішана економічна поведінка</i>	$y = 0,001x^2 - 0,4288x + 7,1421$ $R^2 = 0,569$ <i>змішана економічна поведінка</i>
48. ВАТ «Термінал»	$Y = -44093 - 56,503x - 0,0192x^2$ $\eta = 0,9766$ <i>змішана економічна поведінка</i>	підприємство-банкрут (відкрито ліквідаційну справу в 2010 р.)
49. ТОВ «Вінницький оптико-механічний завод»	$Y = 33,745 - 0,975x - 0,005x^2$ $\eta = 0,9855$ <i>змішана економічна поведінка</i>	товариство з обмеженою відповідальністю (з 2014 р.)

Примітка: x — фінансовий результат від основної діяльності (ФРОД), тис. грн;
 y — фінансовий результат до оподаткування (ФР), тис. грн;
 R^2 — коефіцієнт детермінації.

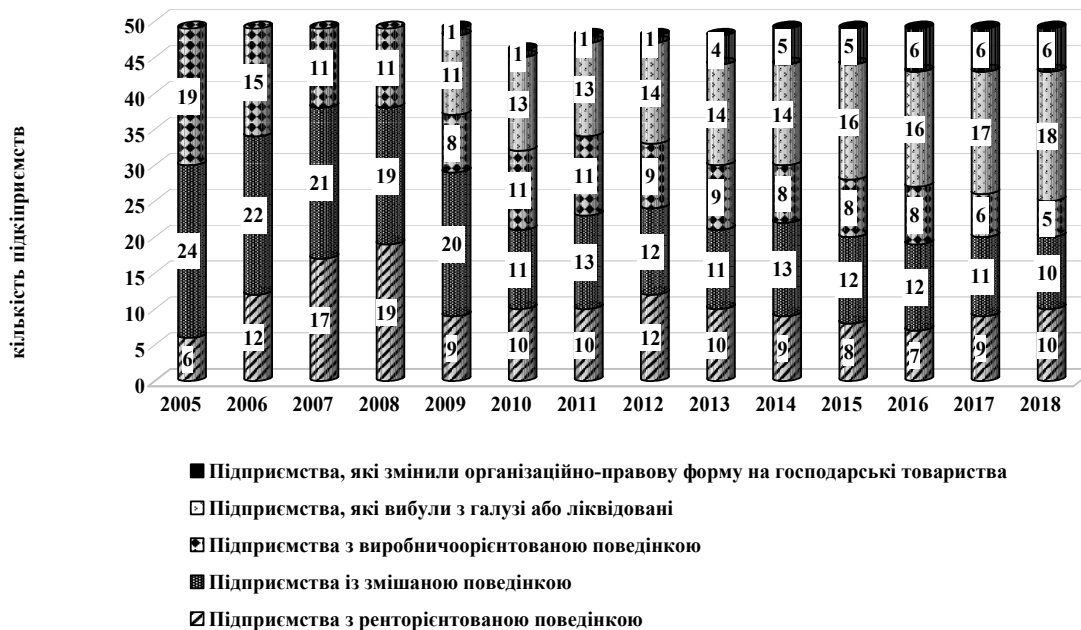

Рис. 1. Узагальнена динаміка трансформації економічної поведінки промислових підприємств

Джерело: побудовано за даними таблиці 1.

підприємств з 6 до 10 підприємств; значне зменшення підприємств, які функціонують за моделлю змішаної поведінки з 24 до 10 підприємств; зменшення виробничоорієнтованих підприємств — з 19 до 5 підприємств; 18 підприємств вибули з галузі або збанкрутували; 6 підприємств змінили організаційно-правову форму господарювання на господарські товариства (що не дало змогу оцінити їх економічну поведінку за відсутності фінансової інформації). Все це свідчить про значне погіршення виробничого потенціалу сучасних промислових підприємств та їх намагання вижити за рахунок поєднання виробничої, фінансової, інвестиційної та рентоорієнтованої діяльності.

Достатньо цікавим було визначити чи спостерігається така видозміна моделей економічної поведінки досліджуваних підприємств в розрізі аналізованого періоду — 2005—2018 років (рис. 1). Відтак збільшення рентоорієнтованих підприємств спостерігалось до 2008 року з 6 до 19 підприємств, а в 2009 році значна частина цих підприємств ставали банкрутами або вибули з галузі. І негативна тенденція щодо збільшення збанкрутих підприємств (з 11 до 18 підприємств) відзначалась також протягом 2009—2018 років. Кількість виробничоорієнтованих підприємств відповідно за 2005—2008 роки суттєво зменшилась з 19 до 8 підприємств, протягом 2009—2010 років спостерігається незначне їх збільшення до 11 підприємств, а з 2011 року — подальше зменшення виробничоорієнтованих підприємств. Відносно підприємств, які функціонують за моделлю змішаної економічної поведінки, то динаміка їх кількості також негативна, впродовж 2005—2009 років спостерігається незначне зменшення з 24 до 20 підприємств, а з 2010 року різке скорочення до 10 підприємств і подальше зменшен-

ня. Наведена динаміка характеризує вкрай негативні тенденції у розвитку промислових підприємств, адже втрачається основа виробництва, а саме: зменшується концентрація підприємств на виробничих процесах, не говорячи вже про їх достатньо низький інноваційний розвиток.

З метою визначення характерних трансформаційних особливостей у моделях економічної поведінки промислових підприємств провели поглиблення вищенаведених досліджень з позиції виявлення підприємств із незмінною економічною поведінкою та підприємств-трансформаторів їх економічної поведінки протягом 2005—2018 рр. Загалом відокремлено 9 промислових підприємств із перманентною (незмінною) економічною поведінкою: 2 підприємства — із виробничоорієнтованою; 5 підприємств — із змішаною та 2 підприємства — з рентоорієнтованою економічною поведінкою (табл. 2).

Наведені підприємства характеризуються усталеністю економічної поведінки. Але чи свідчить це про ефективний їх розвиток. Зокрема протягом 2005—2018 рр. серед досліджуваних підприємств виявили лише 2 виробничоорієнтованих підприємства, які характеризуються незмінною економічною поведінкою: ПАТ "Могилів-Подільський завод газового устаткування та приладів" та ПрАТ "Бершадський електротехнічний завод". Проте, якщо фінансовий результат у ПрАТ "Бершадський електротехнічний завод" є позитивним (1144 тис. грн), то діяльність ПАТ "Могилів-Подільський завод газового устаткування та приладів" є збитковою (-1197 тис. грн). Відносно підприємств із незмінною змішаною поведінкою, то очевидно не є можливим одночасно констатувати про позитивність або негативність поєднання виробничої, фінансової, інвестиційної, рентоорієнтованої діяльності, адже рівень кожної складової може

Таблиця 2. Підприємства із перманентною економічною поведінкою

Модель виробничоорієнтованої економічної поведінки	Модель змішаної економічної поведінки	Модель рентоорієнтованої економічної поведінки
ПрАТ «Бершадський електротехнічний завод»	ПрАТ «Калинівське районне підприємство «Агромаш»»	ПрАТ «Уланівський Агромаш»
ПАТ «Могилів-Подільський завод газового устаткування та приладів»	ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	ПрАТ «Вороновицьке спеціалізоване підприємство Агромаш»
	ПрАТ «Кальницьке СП «Агромаш»»	
	ПрАТ «Вінницький завод «Маяк»»	
	ПрАТ «Вінницьке підприємство «Ремприлад»»	

бути різним. Позитивним прикладом функціонування підприємства із змішаною поведінкою є достатньо сильна позиція сучасного ПрАТ "Вінницький завод "Маяк", як одного з провідних підприємств області, яке не зважаючи на істотні зміни у виробничому асортименті та зменшенні виробничих потужностей після 1991 р., після диверсифікації виробництва, набуло потужного розвитку щодо виробництва високоякісних електричних об'єктивів "Термія" і як результат має значний фінансовий результат в розмірі 18336 тис. грн. Проте зовсім іншим прикладом є розвиток решти підприємств, які скоротили кількість працюючих, активи та знаходяться в постійних збитках або зовсім незначних прибутках в діапазоні до 80 тис. грн. Щодо усталеності рентабельності підприємств, то їх діяльність є збитковою і однозначно безперспективною.

Доцільно зазначити, що серед промислових підприємств, які протягом досліджуваного періоду змінювали модель економічної поведінки із змішаною на виробничоорієнтовану і навпаки, здебільшого суттєвих позитивних фінансових здобутків не спостерігається. Проте винятком є ПрАТ "Барський машинобудівний завод" та ПАТ "Ямпільський приладобудівний завод", діяльність яких є рентабельною і характеризується позитивною динамікою фінансових результатів.

ВИСНОВКИ

Проведене статистичне оцінювання економічної поведінки промислових підприємств засвідчило, що першоосновою існуючих проблем є втрачання виробничого потенціалу та здебільшого відсутність намагання його зберегти. Відтак за результатами аналізу виявили зменшення виробничоорієнтованих підприємств на 74%, а питома вага окреслених підприємств зменшилась з 39% (2005 рік) до 10% (2018 рік). Окрім того, наявність виробничого процесу не є запорукою ефективного розвитку. За таких умов виникає необхідність пошуку дієвих заходів як на мікро, так і на макрорівні щодо створення потужних виробничоорієнтованих промислових підприємств, які б відновили промисловий потенціал країни та забезпечили його ефективність.

Література:

1. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки: науково-аналітична доповідь / За ред. д-ра екон. Наук Дейнеко Л.В.; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів НАН України". — К., 2018. 158 с.
2. Державна служба статистики України веб-сайт. URL: // <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 27.04.2020).
3. Мороз О.В., Карачина Н.П., Острий І.Ф. Сутність та перспективи дослідження економічної поведінки підприємств. Економіка та держава. 2017. № 4. С. 16—20.
4. Білошкурська Н.В. Моделі адаптивної поведінки та їх роль у формуванні економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 12 (114). С. 101—105.
5. Капленко Г. В. Формування економічної поведінки підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.06.01. Львів, 2005. 20 с.
6. Полторацька О.В. Формування економічної поведінки як частина стратегічного управління промисловими підприємствами. Ефективна економіка, 2017. № 2. URL: // <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5442>
7. Карачина Н.П. Економічна поведінка машинобудівних підприємств: теорія, методологія, практика управління: монографія. — Вінниця: Книга-Вега, 2010. 416 с.
8. Фінансова звітність машинобудівних підприємств. URL: // <http://www.smida.gov.ua> (дата звернення: 27.04.2020).

References:

1. Deyneko, L.V. (2018), Rozvytok promyslovosti dlia zabezpechennia zrostannia ta onovlennia ukraïns'koi ekonomiky: naukovo-analitychna dopovid' [Development of industry to ensure the growth and renewal of the Ukrainian economy: a scientific and analytical report], NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
2. State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (Accessed 27 April 2020).
3. Moroz, O.V. Karachyna, N.P. and Ostryi, I. F. (2017), "Contemporary and perspective researches of enterprises economic behavior", Ekonomika ta derzhava, vol. 4, pp. 16—20.
4. Beloshkurskaya, N.V. (2010), "Adaptive behavior models and their role in formation of enterprise economic security", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 12, pp. 101—105.
5. Kaplenko, G.V. (2005), "Formation of economic behaviour of the enterprises", Ph.D. of Science (Economics) Thesis, Economy, organization and management, Institute of regional research NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine.
6. Poltoratska, O.V. (2017) "Formation of economic behavior as part of the strategic management of industrial enterprises", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5442> (Accessed 12 April 2020).
7. Karachyna, N.P. (2010) Ekonomichna povedinka mashynobudivnykh pidpriemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka upravlinnia [Economic behavior of machine-building enterprises: theory, methodology, management practice], Book-Vega, Vinnytsia, Ukraine.
8. Smida (2019), "Financial statements of enterprises", available at: <http://www.smida.gov.ua> (Accessed 27 April 2020).

Стаття надійшла до редакції 16.05.2020 р.

www.agrosvit.info
Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292